

KIRAAT/TİLAVET USULLERİ, EMRULLAH TUNCEL (İSTANBUL:
MARMARA ÜNİVERSİTESİ VAKFI YAY., 2023)
ISBN: 9789755486802

RECITATION METHODOLOGIES, EMRULLAH TUNCEL (İSTANBUL:
MARMARA UNİVERSİTESİ VAKFI YAY., 2023)
ISBN: 9789755486802

Muhammet Öztürk

Y. Lisans Öğr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
Postgraduate, Karamanoglu Mehmetbey University, Institute of Social Sciences,
Department of Basic Islamic Sciences
muhammetyoruko01@gmail.com
 0009-0000-3667-3029

Makale Bilgisi/Article Information

HİKEM			
Mart/March 2025		Cilt/Volume: 3	Sayı/Issue: 1
Makale Türü <i>Article Type</i>	Kitap İncelemesi <i>Book Review</i>	Benzerlik Taraması <i>Plagiarism Checks</i>	Yapıldı – iThenticate <i>Yes – iThenticate</i>
Geliş Tarihi <i>Received</i>	25.12.2024	Kabul Tarihi <i>Accepted</i>	06.02.2025
Yayın Tarihi <i>Published</i>	30.03.2025	e-ISSN: 3023-4247 https://dergipark.org.tr/tr/pub/hikem	
Atıf Bilgisi <i>Citation</i>	Muhammet Öztürk, "Kıraat/Tilavet Usulleri, Emrullah Tuncel (İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, 2023) Isbn: 9789755486802", <i>Hikem</i> 3/1 (2025), 87-93.		

Öz: Kur'an, Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Hz. Peygamber'e (s.a.v.) tenzil olunan, tevatür ile nakledilen ve tilâveti ile ibadet olunan muciz bir keldamdır. Usul kitaplarında aktarılan bu tanıma göre Kur'an'ı okumak ibadet olarak telakki edilmiş ve onu okuyanların sevap elde edeceği belirtilmiştir. Her hususta güzel bir örneklik teşkil eden Hz. Peygamber (s.a.v.) de ümmetinin en faziletli amelinin Kur'an okumak olduğunu vurgulamış ve Kur'an'ın, kendisini okuyanlara kıyamet gününde şefaet edeceğini bildirmiştir. Zikredilen nebevi müjdelere, Müslümanları ilahî keldamı okumaya teşvik etmiş ve tarihin her döneminde Müslümanlar Kur'an ile hemhâl olma gayreti içerisinde olmuşlardır. Bu çaba ve gayret, Kur'an'a dair ilimlerin de ön plana çıkmasına vesile olmuş ve bu bağlamda Kur'an'ı usûlüne uygun ve doğru bir şekilde okumayı temin eden tecvid ilmine ayrı bir önem atfedilmiştir. Tecvid ilmi ilk dönemlerde şifahi olarak nakledilirken hicri dördüncü asır ile birlikte ilk tecvid eserleri kaleme alınmaya başlanmıştır. Ağırlıklı olarak harflerin mahreç ve sıfatlarının izah edildiği söz konusu eserlerde temas edilen mevzulardan birisi de tilâvet çeşitleridir. Kıraat uleması, Kur'an ve sünnete muvafık bir tilâvetin paradigmasını serdetmişler ve bu suretle hatalı okuyuş usûllerinin önüne geçmeyi murad etmişlerdir. Doç. Dr. Emrullah Tuncel tarafından kaleme alınan *Kıraat/Tilavet Usulleri* isimli eser de tecvid eserlerinde zikredilen tilâvet tarzlarını altı ayrı başlık altında ele almış ve sahih bir tilâvetin çerçevesini çizmeye çalışmıştır. Bu bağlamda söz konusu tarzlar objektif bir tutum ile incelenmiş ve karar kısmında mutedil bir yaklaşım sergilenmiştir. Eserde, kişinin hocasından öğrenmiş olduğu Kur'an kıraatinin ne oranda makbul olduğu tartışmaya açılmış ve bununla beraber Kur'an tedrisatında müşâfehe metodunun tek başına yeterli olmayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca şu ana kadar uygulanagelen kıraat gözden geçirilerek sahih ve nitelikli bir Kur'an tilâvetine ulaşılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıraat, Tilâvet, Kur'an, Usul.

Abstract: The Quran was sent to the Prophet through Gabriel (a.s.). It is a miraculous book that was revealed to the Prophet (pbuh), transmitted through *tawatür*, and worshiped by its recitation. According to this definition given in the *Usul* books, reading the Quran is considered as worship and it is stated that those who read it will receive rewards. The Prophet (pbuh) who sets a good example in every respect also emphasized that the most virtuous deed of his ummah was to read the Quran and stated that the Quran would intercede for those who read it on the Day of Judgment. The mentioned prophetic good news encouraged Muslims to read the divine word, and in every period of history, Muslims have strived to become familiar with the Quran. This effort and diligence has led to the sciences related to the Quran coming to the fore, and in this context, a special importance has been attributed to the science of *Tajwid*, which ensures the proper and correct reading of the Quran. While the science of *Tajwid* was conveyed orally in the early periods, the first *Tajwid* works began to be written in the 4th century Hijri. One of the topics touched upon in these works, where the origin and adjectives of letters are mainly explained, is the types of recitation. Recitation scholars have presented the paradigms of recitation in accordance with the Quran and the Sunnah, and in this way, they have aimed to prevent erroneous recitation methods. Assoc. Dr. The work titled *Kıraat/Tilavet Usulleri*, written by Emrullah Tuncel, discussed the recitation styles mentioned in *tajwid* works under six different headings and tried to draw the framework of an authentic recitation. In this context, the styles in question were examined with an objective attitude and a moderate approach was taken in the decision part. In the work, it is discussed how acceptable the Quranic recitation that a person has learned from his teacher is, and it is stated that the *muşâfehe* method alone will not be sufficient in teaching the Quran. In addition, it is aimed to reach an authentic and qualified Quran recitation by reviewing the recitation practiced so far.

Keywords: Recitation, Quran, Usul.

Mucize, Allah'ın (c.c.) izni ile peygamberlerin elinden sâdır olan olağanüstü olaylardır. Her peygambere kendi zamanının şartları muvacehesinde mucizeler ihsan edilmiştir. Hz. İsa (a.s.) tıbbın geliştiği bir toplumda ölüleri diriltmiş, Hz. Musa (a.s.) ise sihribazlığın intişar ettiği bir dönemde esasını yılanı dönüştürmüştür. Söz söyleme sanatının ustalıklı ifa edildiği bir topluma gönderilen Hz. Peygamber'in (s.a.v.) de kuşkusuz en büyük mucizesi Kur'an'dır. Kur'an hem lafzı hem de manası itibariyle muhataplarını âciz bırakmış ve Kur'an'ın bir benzerinin getirilemeyeceği vurgulanmıştır. İlâhî kelâmın bu muciz yönünün yanı sıra Kur'an'ın ve onu okumanın faziletine dair Hz. Peygamber'in (s.a.v.) birtakım beyanları bulunmaktadır. Rasûlullah (s.a.v.), Kur'an'ı "sözlerin en güzeli" olarak tavsif etmiş ve Kur'an'ın her bir harfine on sevap verileceğini, Kur'an'ı okuma hususunda mahir olan kimselerin melekler ile beraber olacağını müjdelemiştir.¹ Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bu müjdeleri Müslümanları ilâhî kelâmı okumaya teşvik etmiş ve geceleri evlerden arı vızıltısına benzer Kur'an okuma sesleri geldiği rivâyet edilmiştir.² Fakat nazm-ı celîlin kıraati noktasında tarih içerisinde bazı nahoş tarz ve uygulamalar zuhur etmiştir. Bu durum karşısında kıraat âlimleri, telif ettikleri eserler aracılığıyla harflerin telaffuzu, okuyuş hızı ve seslendirme yönünden kıraat/tilâvet usullerini ele almışlar ve ifrat ve tefritten uzak, makbul bir tilâvetin sınırlarını çizmeye çalışmışlardır. Bu çalışmada birçok yönden kıraat/tilâvet usulleri ele alınmış, söz konusu usullere dair ulemanın görüşleri serdedilmiş ve ele alınan tilâvet şeklinin sahih bir tilâvetin kapsamına dâhil olup olmadığı izah edilmiştir. Bilhassa ihtilafın vaki olduğu *Teganni*, *Telhin ve Terci* gibi tilâvet usûllerine dair rivâyetler ve âlimlerin beyanları değerlendirilirken, parçacı ve indirgemeci bir anlayışın yerine mutedil, bütüncül ve ilmî bir yaklaşım benimsenmiştir.

Kitap, ön söz, giriş ve altı bölümden oluşmaktadır. Ön sözde yazar, Kur'an okuyanların ve öğretenlerin icra ettikleri tilâvetin, kıraat ve tecvid literatüründe neye tekabül ettiğini bilmemelerini, eserin kaleme alınmasının ana sebebi olarak ifade etmektedir. Müellif, söz konusu kimselerin tilâvete dair bazı terimlerden habersiz olduklarına dikkat çekerken, *teganni* gibi bazı kavramların tamamen menfi bir yaklaşım ile değerlendirilmesini de uygun bulmamaktadır.

Giriş başlığında, Kur'an tedrisatında müşâfehe yönteminin önemine işaret edilmiş, bu metodun tek başına yeterli olmayacağı, şifahi bilginin mutlaka kitabi bilgi ile desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte eserde, tilâvet usullerine dair birçok kavram ve kaide izah edilmekte ve kişinin hocasından aldığı kıraatin ne ölçüde doğru olduğuna dair farkındalık oluşturulmasının hedeflendiği yazar tarafından ifade edilmektedir.

Bu eserde takip edilen usul şu şekildedir: Bir tilâvet tarzı izah edilirken öncelikle kavramın lügat manası ifade edilmiş, akabinde ıstılahi manasına temas edilmiştir. Bunun yanında âyet-i kerîmelerden misaller verilmek suretiyle konunun pekiştirilmesine gayret edilmiştir. Son durumda, icra edilen tilâvetin makbul olup olmadığı veya hangi durumlarda makbul olacağı aktarılmıştır.

Nitelikli bir Kur'an tilâveti için harflerin usulüne uygun ve doğru bir şekilde telaffuzu önem arz etmektedir. Bu sebeple birinci bölümde, harflerin telaffuz keyfiyeti açısından dokuz

¹ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, thk. Takıyyüddin en-Nedvî (Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1432/2011), "Edeb", 71 (No.6102); Ebû İsmâ Muammer b. İsmâ b. Sevre et-Tirmizî, *el-Câmi'u's-sahîh*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf (Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996), "Fezailü'l-Kur'an", 2910; Ebû Abdillâh Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir (Kahire: Dâru'l-Hadis, 1416/1995), 4/2120.

² Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahmân ed-Dârimî, *es-Sünen*, thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî (Dâru'l-Muğni, 1412/2000), "Mukaddime", 2.

farklı tilâvet tarzına yer verilmiştir. Bu bölümde zikredilen tilâvet usullerinden biri olan “*Ta’vîc ile Tilâvet*”, kıraat literatüründe, “okuyucunun, imâle yapar gibi çenesini eğip bükmesi” olarak tanımlanmıştır. Günümüzde bazı müezzinlerin ezan okurken “*hayye ‘ale’s-salâh*” ve “*hayye ‘ale’l-felâh*” kısmında çenelerini eğip bükme suretiyle *ta’vîc* kabilinden bir okuma icra ettiklerini belirten yazar, bunun sahih bir okuma tarzı olmadığını ifade etmektedir.³

İbnü’l-Cezerî (833/1429) tarafından “tilâvetin süsü” olarak nitelenen tecvid ilmi, Kur’an’ı hatasız bir şekilde okumanın olmazsa olmazlarından. Bu bağlamda tecvid kaidelerinin uygulanma keyfiyeti açısından tilâvet usûllerinin aktarıldığı ikinci bölümde, dört farklı tilâvet tarzı ele alınmıştır. Bunlardan “*Temdîd ile Tilâvet*” hususunda, kavramın kıraat literatüründe geniş bir anlam yelpazesine sahip olduğu belirtildikten sonra eğer mezkûr kavram; “med ölçülerinde altı hareketlik uzatma” veya “kelimenin son harekesinin ispatı” manalarında kullanılırsa câiz, fakat -gunne sıfatına sahip harfler haricinde- “şeddeli bir harfin gereğinden fazla tutulması” manasında kullanıldığı takdirde ise câiz olmayan tilâvet usullerinden olduğuna işaret edilmiştir.⁴

Kıraat esnasında yapılan hataların çoğunluğunun, ses kullanım keyfiyetinden kaynaklandığı müşahede edilmiştir. Bundan dolayı yazar, kanaatimizce eserin belkemiğini teşkil eden üçüncü bölümde, ses kullanım keyfiyeti açısından tilâvet usullerine değinmiş ve bu bağlamda on bir farklı okuyuşu izah etmeye çalışmıştır. Ulemanın ihtilafa düştüğü birçok tilâvet tarzının yer aldığı bu bölümde yazar, *Terci’ ile Tilâvet* hususunda, Hz. Peygamber’in (sav) Mekke’nin fethedildiği gün, devesinin üzerinde bu minvalde bir okuyuş icra ettiğini naklederken, *terci*’in, bir yönüyle tertîl, diğer yönüyle câiz olan teganni türünden bir okuyuş olduğunu vurgulamaktadır.⁵ Bu bölümde aktarılan tilâvet usulleri içerisinde yer alan *Teganni*’ye ilişkin yazar, kelimenin kök anlamındaki çeşitliliğe işaret ettikten sonra bu çeşitlilikten doğan görüş farklılıklarını ifade etmiş, akabinde ise söz konusu usulü câiz olarak değerlendirenler ile câiz görmeyenlerin istidlâl ettikleri hadis-i şerifleri paylaşmıştır. Netice itibariyle teganni ile tilâvet konusunda, mutlak anlamda “Câiz değildir.” gibi bir yargıya ulaşamayacağımızı savunan yazar, tecvid kâidelerine riayet edilip, şarkı/türkü okur gibi nağmeli bir okuyuş olmadığı sürece, teganni ile tilâvetin câiz hatta müstehap olarak görüldüğünü belirtmektedir.⁶

Kur’an kıraatindeki okuyuş hızı, içinde bulunulan ortam ve şartlara göre değişkenlik gösterebilmektedir. Hız anlamında hangi usul takip edilirse edilsin mühim olan, tecvid kaidelerinin ihlal edilmediği, ifrat ve tefritten âri bir okuyuş icra etmektir. Bu minvalde okuyuş hızı açısından tilâvet usullerinin ele alındığı dördüncü bölümde alışlagelen kıraat ilmi ile iştigal eden zevatın aşına oldukları *Tahkik*, *Tertîl*, *Tedvir*, *Hadr* ve *Hezreme* okuyuşlarına, *İştikâku’t-tahkik* ve *Zemzeme* usûlleri de eklenmiş ve bunların kıraat ilmindeki konumlarına temas edilmiştir. Tahkikin bir türevi olarak isimlendirilen *İştikâku’t-tahkik*; tahkik mertebesinin altında, tahkike kıyasla biraz daha hızlı bir okuyuş usûlü olarak ifade edilmiştir.⁷ Bazı harflerin anlaşılıp, bazı harflerin ise anlaşılacak ölçüde mırıldanarak okunması olarak tanımlanan *zemzeme* eğer hafızlık, ezber tekrarı, tefekkür ve etraftakileri rahatsız etmemek gibi gayeler ile

³ Emrullah Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2023), 34-35.

⁴ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 47-50.

⁵ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 79-82.

⁶ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 87-96.

⁷ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 102-103.

icrâ edilirse câiz, fakat namaz kılariken veya kıldırırken yahut toplum içinde Kur'an okurken icrâ edildiği takdirde ise câiz olmayacağı beyan edilmiştir.⁸

Kur'an tilâvetini farklı kıraat imamlarına göre icra etmek isteyen bir okuyucunun dikkat etmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Buna binâen kıraat uygulamaları bakımından tilâvet usullerinin izah edildiği beşinci bölümde, geleneksel tilâvet tarzlarından *İnfirâd* ve *İndirâc* usulünün yanı sıra *Telfik* ve *Riâyetü't-tertib* terimlerine de değinilmiş ve bilhassa *telfik*'e dair tafsilatlı malumat verilmiştir. Kıraat literatüründe, "Farklı rivayetleri birbirine karıştırıp okumak" olarak tarif edilen *telfik*'in, fıkhıdaki *telfik* ile paralellik arz ettiğine işaret edilirken, büyük kıraat âlimi İbnü'l-Cezerî'nin konuya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. İbnü'l-Cezerî, nakil ve rivâyet amaçlı (على سبيل الرواية والنقل) icrâ edilen *telfik*'in câiz olmadığını, kıraat ve tilâvet amaçlı (على سبيل القراءة والتلاوة) *telfik*'in ise câiz olduğunu ifade etmiştir.⁹

Kur'an salt okunmak için değil, aynı zamanda anlaşılmak ve hayata tatbik edilmek üzere nazil olmuş bir kitaptır. Bu hususa ilişkin olarak altıncı bölümde, anlamın idrak keyfiyeti açısından tilâvet usulleri üzerinde durulmuş ve bu bağlamda "temsilî okuma" ve onun mütemmim cüzü olan "nebr ile tilâvet" meselelerine temas edilmiştir. *Temsilî okuma*, "Kur'an'ın içerdiği anlam dünyasının okuyucu tarafından hissedilip dinleyicilere de hissettirilmesi" olarak tanımlanmış ve söz konusu okumanın, ancak *hafd-ı savt* ve *raf-ı savt* kavramlarının bilinip, okuyuş esnasında tatbik edilmesi ile hakkıyla eda edileceği vurgulanmıştır. *Hafd-ı savt* ile okunacak yerler üç maddede, *raf-ı savt* ile okunacak yerler ise dört maddede özetlenip, her bir maddeye dair âyet-i kerîmelerden bolca misaller verilerek mevzu pekiştirilmiştir.¹⁰ Türkçe'deki "vurgu" kavramının karşılığı olan *nebr*'in, tilâvetin niteliğini belirleyen önemli unsurlardan biri olduğu ifade edilmiş ve hangi harf veya kelimedede vurgulu okuyuşun icra edileceği âyet-i kerîmeler üzerinden izah edilmiştir. Bu bağlamda *mâ* (وَمَا أَدْرِيكَ مَا هِيَ) edatlarına ilişkin; *mâ-i nâfiye* (وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ) ve *mâ-i istifhâmiye*'nin (وَمَا عِنْدَكُمْ يَنْقَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ) ise vurgusuz bir ses tonuyla okunması gerektiği belirtilmiş, *mâ-i mevsûle*'nin vurgulu bir şekilde okunması hâlinde "Sizin yanınızda bulunanlar tükenir, Allah'ın katında bulunanlar ise bâkidir." şeklindeki âyetin, manasının tam tersi yönde değişeceğine dikkat çekilmiştir.¹¹

Sonuç başlığında yazar, bu çalışmada birçok kıraat/tilâvet usulüne temas edildiğini ve bu usûllere dair ulemanın görüşlerine yer verildiğini, neticede ise hangisinin câiz olup olmadığının belirtildiğini ifade etmiştir. Özellikle ihtilafın cari olduğu *Teganni*, *Telhin*, *Terci* gibi okuyuş tarzlarına dair, mutlak anlamda "câizdir" veya "câiz değildir" gibi bir yaklaşımın kolaycılığa meyletmek olacağını ve aynı zamanda bunun ilmî bir yaklaşım olmadığını vurgulayan yazar, bu çalışmanın, kişinin şimdiye kadar uygulayageldiği Kur'an okuma şeklini gözden geçirmesi hususunda kişide bir farkındalık oluşturmasını temenni etmektedir.

Kanaatimizce eser, Kur'an'ı okuyan, onu öğreten ve kıraat ilmi ile meşgul olan her kişi için bir başucu kitabı niteliğindedir. Nitekim ilahî kelâmı tilâvet eden veya talim eden her bir birey, okuduğu veya öğrettiği Kur'an'a dair hatalarını ve doğrularını, söz konusu eser sayesinde görebilme imkânına sahip olmaktadır. Çalışma, klasik dönemde telif edilen tecvid

⁸ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 113-115.

⁹ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 127-131.

¹⁰ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 136-146.

¹¹ Tuncel, *Kıraat/Tilâvet Usulleri*, 147-154.

eserlerinde yer alan tilâvet usullerini bir araya getirmesi bakımından önem arz etmesinin yanı sıra basitten karmaşığa doğru, Kur'an tilâvetinin tüm yönlerini bütüncül bir şekilde ele alması bakımından da benzerlerinden ayrılmaktadır. Eserin, Kur'an kıraatinin, nebevi ölçüye yaklaştırılması alanında anlamında kişiye katkı sağlayacağını ve kıraat yapılacak yeni çalışmalara da ışık tutacağını söyleyebiliriz.

Finansman <i>Funding</i>	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. <i>The author declared that this study has received no financial support</i>
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. <i>The author has no conflict of interest to declare.</i>
Etik Beyan <i>Ethical Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan edilmiştir. <i>It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and that all studies used are stated in the bibliography.</i>
Etik İlkeler ve Yayın Politikası <i>Ethical Principles and Publication Policy</i>	https://dergipark.org.tr/tr/pub/hikem/policy https://dergipark.org.tr/en/pub/hikem/policy
Telif Hakkı <i>Copyright</i>	Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 (CC BY-NCND 4.0) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır. <i>This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) International License.</i>

Kaynakça

Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *el-Müsned*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadis, 1416/1995.

el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Takıyyüddin en-Nedvî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1432/2011.

ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân. *es-Sünen*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Dâru'l-Muğni, 1412/2000.

et-Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.

Tuncel, Emrullah. *Kıraat/Tilâvet Usulleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1. Basım, 2023.